

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọmbà Mẹ̀rìnlẹ̀lọgbọ̀n

Ìṣipayá Dániẹ̀lì: Ìrìnàjò Àsọtẹ̀lẹ̀ Káàkiri Ìtàn Ayé àti Àwọn Ìdájọ́ Ọlọrun

Jeff Pippenger

2023-12-29

Àwọn orí méfà àkókò inú iwé Dániẹ̀lì sàfihàn ìtàn ẹranko ilẹ̀ ayé tí Ìfihàn orí kẹtálá sọrò rẹ̀. Orílẹ̀-èdè Amẹ̀ríkà (ẹranko ilẹ̀ ayé náà) bèrẹ̀ gégé bí ijọba kẹfà nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì ní ọdún 1798, nígbà tí ijọba pòòpù (ẹranko òkun tí Ìfihàn orí kẹtálá sọrò rẹ̀) gba oḡbẹ̀ ikú àsọtẹ̀lẹ̀, ó sì parí ìṣàkóso rẹ̀ gégé bí ijọba karùn-ún nínú àsọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì.

Ìtàn ẹranko ayé náà ni ìtàn ikilò nípa ìsúnmọ́ àwọn ìdájọ́ Ọlọrun. Ní ibèrẹ̀ ìtàn ẹranko ayé náà, ìdájọ́ iwádií tí Ọlọrun bèrẹ̀, àti ní ọpin ẹranko ayé náà ni ìdájọ́ ìmúṣẹ̀ tí Ọlọrun bèrẹ̀. Ìkilò nípa ìsúnmọ́ ìdájọ́ iwádií tí Ọlọrun, ní ibèrẹ̀, ni a sàfihàn nípasẹ̀ ìránṣẹ̀ àngẹ̀lì kìn-ín-ní tí Ìfihàn orí kẹrinlá, èyí tí ó dé ní “àkókò ọpin” ní ọdún 1798. Ìkilò nípa ìsúnmọ́ ìdájọ́ ìmúṣẹ̀ tí Ọlọrun, ní ọpin, ni a sàfihàn gégé bí àwọn ìránṣẹ̀ àwọn àngẹ̀lì mètẹ̀tẹ̀ta tí Ìfihàn orí kẹrinlá, èyí tí ó dé ní “àkókò ọpin” ní ọdún 1989.

Ní gbogbo “àkókò ipẹ̀yà” ni a máa tú apá kan nínú iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀. Ní ibèrẹ̀ ìtàn ẹranko ayé, ní ọdún 1798, a tú orí keje, kejo àti kẹsàn-án nínú Dániẹ̀lì sílẹ̀. A sàfihàn àwọn orí wọnyí gégé bí iran Odò Ulai. Ní iparí ìtàn ẹranko ayé, ní ọdún 1989, a tú orí kẹwáá, kọkànlá àti kejilá nínú Dániẹ̀lì sílẹ̀. A sàfihàn àwọn orí wọnyí gégé bí iran Odò Hidéékẹ̀lì. Nígbàkigbà tí a bá tú iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀, a máa mú ilànà idánwò igbésẹ̀ mẹ̀ta wá sórí iran tí ó wà láàyè ní àkókò náà.

Ó sì wí pé, Maa lo lójú ọ̀nà rẹ, Dániẹ̀lì: nitorí a ti pa àwọn ọ̀rọ̀ náà mọ́, a sì ti dì wọn ní èdidi tí tí di àkókò ọpin. Ọ̀pọ̀ yóò di mímọ́, a ó sì sọ wọn di funfun, a ó sì dán wọn wò; sùgbọ̀n àwọn èniyàn búburú yóò hùwà búburú: kò sì sí ẹni kankan nínú àwọn búburú tí yóò lóye; sùgbọ̀n àwọn ọlọgbọ̀n yóò lóye. Dániẹ̀lì 12:9, 10.

Ilana idanwo igbésẹ̀ mẹ̀ta náà dá lóri itòlẹ̀ṣeṣe ọ̀rọ̀ Héberù tí a tùmò sí “òtító,” èyí tí a dá nípa pípapọ̀ létà àkókò, létà kẹtálá, àti létà ikeyin nínú àlìfàbẹ̀tì Héberù. Ọ̀rọ̀ Héberù náà n ọ̀jọ̀, ó sì ní agbára ìṣẹ̀dá Ọlọrun. Gbogbo òtító àsọtẹ̀lẹ̀ ni a kọ lóri ọ̀rọ̀ náà, gégé bí ilana idanwo igbésẹ̀ mẹ̀ta náà pẹ̀lú nínú orí kejilá iwé Dániẹ̀lì. Ọ̀rọ̀ náà kì í ṣe pé ó n ọ̀jọ̀ agbára ìṣẹ̀dá Ọlọrun nikan, sùgbọ̀n ó tún n ọ̀jọ̀ Jẹ̀sù Kristi, ẹni tí í ṣe Òtító, àti ẹni tí ó tún jẹ̀ Àkókò àti Ikeyin, gégé bí a ti ọ̀jọ̀ rẹ̀ nípasẹ̀ létà àkókò àti létà ikeyin nínú àlìfàbẹ̀tì Héberù.

Ìtàn ipilẹ̀ṣẹ̀ ẹranko ayé, nígbà tí ikilò ìsúnmọ́ ìdájọ́ iwádií dé ní àkókò ọpin ní ọdún 1798, ni àngẹ̀lì àkókò tí Ìfihàn orí kẹrinlá sàfihàn. Ìhìnrere àngẹ̀lì àkókò tí Ìfihàn orí kẹrinlá ní ọ̀kọ̀ọkan àwọn igbésẹ̀ mẹ̀ta náà, tí í ṣe òtító, tí ó sì sàpẹ̀rẹ̀ ilànà idánwò igbésẹ̀ mẹ̀ta tí ó dojú kọ iran náà nígbà tí àngẹ̀lì àkókò dé ní ọdún 1798.

Mo sì rí àngẹ̀lì miiṣàran tí n fò láàrín ọ̀run, tí ó ní ihìnrere àinípẹ̀kun láti wáàsù fún àwọn tí n gbé ayé, àti fún gbogbo orílẹ̀-èdè, àti èyà, àti ahọ̀n, àti èniyàn, Ní pípa ohùn nílá wí pé, Ẹ̀ bèrù Ọlọrun, kí ẹ̀ sì fí ọ̀go fún un; nitorí wákàtí ìdájọ́ rẹ̀ ti dé: kí ẹ̀ sì jọ̀sìn ẹni tí ó dá ọ̀run, àti ayé, àti òkun, àti àwọn isun omi. Ìfihàn 14:6, 7.

Ìtàn iparí ẹranko ayé, nígbà tí ikilò ibèrè idájó àṣẹ dé ní àkókò òpin ní oḍún 1989, ni a ṣàfihàn nípasẹ̀ àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta ti Ìfihàn orí kẹ̀rinlá. Àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta ti Ìfihàn kẹ̀rinlá dúró fún àwọn ìgbésẹ̀ mẹ̀ta, tí wọn jẹ̀ òtító, àti àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta náà dúró fún ilàna idánwò ìgbésẹ̀-mẹ̀ta tí ó dojọ́ kọ́ iran tí n gbé ayé nígbà tí àngẹ̀lì kẹ̀ta dé ní oḍún 1989.

Mo sì rí àngẹ̀lì miiran tí n fò láàrín ọ̀run, tí ó ní ihinrere àinípẹ̀kun láti wààsù fún àwọn tí n gbé ayé, àti fún gbogbo orílẹ̀-èdè, àti èyà, àti ahòn, àti èniyàn, Ní síso pẹ̀lú ohùn nílá pé, Ẹ̀ bẹ̀rù Olórun, kí ẹ̀ sì fi ògo fún un; nítorí wákàtí idájó rẹ̀ dé: kí ẹ̀ sì jòsin fún ẹ̀ni tí ó dá ọ̀run, àti ayé, àti òkun, àti àwọn orísun omi. Àngẹ̀lì miiran sì tẹ̀lẹ̀ e, tí n sọ pé, Bábílónì ṣubú, ó ṣubú, ilú nílá náà, nítorí pé ó mú gbogbo orílẹ̀-èdè mu nínú wáini ibínú àgbèrè rẹ̀. Àngẹ̀lì kẹ̀ta sì tẹ̀lẹ̀ wọn, tí ó fi ohùn nílá sọ pé, Bí ẹ̀nikẹ̀ni bá jòsin fún ẹ̀ranko náà àti ère rẹ̀, tí ó sì gba àmì rẹ̀ sí iwájú orí rẹ̀, tàbí sí ọ̀wọ́ rẹ̀, Ẹ̀ni náà yóò sì mu nínú wáini ibínú Olórun, tí a tú jáde láidapọ́ sínú ago irunú rẹ̀; a ó sì fi iná àti imí-òffínrín dá a lóró níwájú àwọn àngẹ̀lì mímọ́, àti níwájú Ọ̀dọ́-Àgùntàn náà: Èéfin iyà wọn sì n gòkè lọ́ títí láé àti láéláé: wọn kò sì ní isinmi lósàn-án tàbí lálẹ̀, àwọn tí n jòsin fún ẹ̀ranko náà àti ère rẹ̀, àti ẹ̀nikẹ̀ni tí ó bá gba àmì orúkọ́ rẹ̀. Níbi ni sùúrù àwọn ẹ̀ni mímọ́ wà: níbi ni àwọn tí n pa àwọn àṣẹ̀ Olórun mó, àti ìgbàgbọ́ Jèsù wà. Ìṣipayá 14:6–12.

Ìwé Dániẹ̀lì ni a ṣe àtòlẹ̀ṣeṣe rẹ̀ lórí àwọn ihin iṣẹ̀ àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta. Àtòlẹ̀ṣeṣe yẹn ni ìgbésẹ̀ mẹ̀ta ti ọ̀rọ́ Héberù fún “òtító”, àti pẹ̀lú ilàna idánwò ìgbésẹ̀ mẹ̀ta tó bá a mu; sùgbọ́n ilàna idánwò náà n sítayá lórí ilà itàn ẹ̀ranko ayé ti Ìfihàn orí kẹ̀talá (Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà), àti lórí ilà itàn àwọn iwo méjì ti ẹ̀ranko ayé náà pẹ̀lú (Ìṣẹ̀lú Olóminira àti Pùròtẹ̀sítàntì). Itàn Orílẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà, láti ibèrè ní 1798 títí dé òfin Ojọ́-Ìsinmi tó n bọ́ láipẹ̀, ni àkókò itàn kan náà nínú èyí tí ijo Adventist Ojọ́ Keje wà. Nítorí náà, iwé Dániẹ̀lì pẹ̀lú ní àtòlẹ̀ṣeṣe tí n ṣàfihàn itàn Adventism, láti ibèrè ní 1798 títí dé òfin Ojọ́-Ìsinmi tó n bọ́ láipẹ̀. Nípa bẹ̀, iwé Dániẹ̀lì n dá àwọn itàn àṣotẹ̀lẹ̀ kan náà mó tí a sojú fún nínú iwé Ìfihàn, àti nípa ṣe bẹ̀ ó n pèsè ẹ̀lẹ̀rìí àkókọ́ tí ó mú ihin iṣẹ̀ ẹ̀lẹ̀rìí kejì dé ipípé. Ipípé àwọn iwé méjèjì ni a mú ṣe pẹ̀lú iṣẹ̀lẹ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ kan náà tí ó wà nínú ibáṣepọ́ Májẹ̀mú Láéláé àti Májẹ̀mú Tuntun.

“Itàn iyè, ikú, àti àjínde Jèsù, gégé bí ti Ọ̀mọ́ Olórun, kò lè jẹ́ afihan ní kíkún láisí ẹ̀rì tí ó wà nínú Májẹ̀mú Láéláé. A fi Kristi hàn nínú Májẹ̀mú Láéláé bí ó ti ṣe kedere nínú Májẹ̀mú Tuntun. Ọ̀kan n jẹ́rì nípa Olùgbàlà kan tí yóò wá, nígbà tí ekejì sì n jẹ́rì nípa Olùgbàlà kan tí ó tí wá ní onà tí àwọn wòlì ti sọ tẹ̀lẹ̀. Kí a lè mọ̀rìrì ètò iràpadà, a gbọ́dọ́ ní ọ̀ye pípé nípa Ìwé Mímọ́ Májẹ̀mú Láéláé. Ọ̀un ni imọ̀lẹ̀ ògo láti inú ìgbà àtijọ́ ti àṣotẹ̀lẹ̀ tí ó n mú iyè Kristi àti àwọn ẹ̀kọ́ Májẹ̀mú Tuntun hàn pẹ̀lú itànkálẹ̀ àti ẹ̀wà. Àwọn iṣẹ̀ iyanu Jèsù jẹ́ ẹ̀rì ijẹ-Ọ̀lórun rẹ̀; sùgbọ́n àwọn ẹ̀rì tí ó lágbara jùlọ́ pé ọ̀un ni Olùdàlà ayé ni a rí nínú àwọn àṣotẹ̀lẹ̀ Májẹ̀mú Láéláé nígbà tí a bá fi wọn wé itàn Májẹ̀mú Tuntun. Jèsù sọ fún àwọn Júù pé, ‘Ẹ̀ wá inú Ìwé Mímọ́; nítorí nínú wọn ni èyin rò pé ẹ̀ ní iyè àinípẹ̀kun, àwọn náà ni wọn sì n jẹ́rì nípa tèmi.’ Ní àkókò náà kò sí Ìwé Mímọ́ miiran tó wà àfi ti Májẹ̀mú Láéláé; nítorí náà, àṣẹ̀ Olùgbàlà náà hàn gbangba.” Spirit of Prophecy, volume 3, 211.

“Itàn iyè, ikú, àti àjínde Jèsù,” ni ó ṣe àkótán iṣẹ̀ Kristi fún aráyé, ó sì jẹ́ ẹ̀rì sí àwọn ìgbésẹ̀ mẹ̀ta náà, àti pé àwọn ìgbésẹ̀ mẹ̀ta wònyẹn ni “òtító.” Ọ̀rọ́ Héberù fún “òtító,” dúró fún Jèsù, ẹ̀ni tí i ṣe àkókọ́ àti ikeyin, ibèrè àti òpin, àti Álífà àti Òmégà, àti pé ọ̀rọ́ náà fúnra rẹ̀ ní àwọn lẹ̀tá àkókọ́ àti ikeyin tí n sojú ohun kan náà; nítorí gégé bí Álífà àti Òmégà, Jèsù n fi òpin ohun kan hàn pẹ̀lú ibèrè ohun kan. Iyè, ikú, àti àjínde Kristi ni òtító, nítorí láàárín àwọn ohun miiran, àwọn wònyí ni a fi

àwọn igbésè méta sàpèrè, igbésè àkókò àti ikeyìn sì jé “iyè” méjèjì, nítorí “iyè” àti “àjínde” jé “iyè” méjèjì. Lẹ̀tà àárín ọ̀rọ̀ Héberù náà ni lẹ̀tà kẹ̀tálá nínú álífábẹ̀tì, àti pé métalá jé àmì isòtẹ̀, ikú Kristi sì wáyé nípasẹ̀ isòtẹ̀ Sátàní àti àwọn ọ̀mọ̀ Ádámù, tí wọn dara pọ̀ mọ̀ ọ̀n nínú isòtẹ̀ rẹ̀.

Ìmọ̀ nípa Ìsípáyá Jèsù Kristi nínú ìwé Ìsípáyá ni a tú sílẹ̀ diẹ̀ kí àkókò idánwò èniyàn tó parí, àti pé apá pàtàkì kan nínú òtítọ̀ tí a tú sílẹ̀ ní àkókò náà ni pé Kristi ni “òtítọ̀,” Alfa àti Omega, ẹ̀ni tí ó fi àkíyèsì ifowósì rẹ̀ gégé bí Alfa àti Omega lé àwọn òtítọ̀ tí Ó ti yàn kalẹ̀ kí wọn wà nínú Ọ̀rọ̀ Rẹ̀. Nígba tí Sister White kọ̀ pé, “The history of the life, death, and resurrection of Jesus, as that of the Son of God, cannot be fully demonstrated without the evidence contained in the Old Testament. Christ is revealed in the Old Testament as clearly as in the New,” ó n fídí rẹ̀ múlẹ̀, fún àwọn tí yòò rí i, pé ihìn isẹ̀ àwọn àngẹ̀lì méta nínú Ìsípáyá orí kẹ̀rínlá (èyí tí a tún kọ̀ lé orí àwọn igbésè méta kan náà, gégé bí “iyè, ikú àti àjínde”), “cannot be fully demonstrated without the evidence contained” nínú ìwé Dániẹ̀lì.

Ó tún n fí hàn pé ìwé Dániẹ̀lì n jẹ́rì nípa Bábílónì kan “tí n bọ̀”, nígbà tí ìwé Ìfihàn sì n jẹ́rì nípa Bábílónì kan tí “ó ti dé” gégé bí ìwé Dániẹ̀lì ti sọ̀ tẹ̀lẹ̀. Pẹ̀lú èyí, ilò náà fi hàn pé “látì lè ní imọ̀rìrì” ìwé Ìfihàn, ìwé Dániẹ̀lì “gbòdò jé kíkún ní ọ̀yè”, nítorí “òun ni imọ̀lẹ̀ ológo” látì inú ìwé Dániẹ̀lì “tí n mú iyè Kristi àti àwọn ẹ̀kọ̀” ìwé Ìfihàn “hàn pẹ̀lú imọ̀jútó àti ẹ̀wà.”

A tún lè lóye ọ̀rọ̀ rẹ̀ gégé bí ohun tí n fí hàn pé “àwọn isẹ̀ iyanu Jesu” tí a sàfihàn nínú ìwé Ìfihàn jé “ẹ̀rì kan ti iwà-Ọ̀lórùn rẹ̀; sùgbọ̀n àwọn ẹ̀rì tí ó lágbara jùlọ̀ pé ọ̀un ni Olùdàgbàlà ayé ni a rí” nígbà tí a bá “fi àwọn àsòtẹ̀lẹ̀ inú ìwé Dániẹ̀lì wé itàn” inú ìwé Ìfihàn. Síwájú sí i, a lè mọ̀ pé nígbà tí “Jesu sọ̀ fún àwọn Júù pé, ‘È máa yẹ̀ Ìwé Mímọ̀ wò; nítorí nínú wọn ni ẹ̀yin rò pé ẹ̀ ní iyè àinípẹ̀kun, àwọn wònyí sì ni wọn n jẹ́rì nípa tẹ̀mì,’” pé fún àwọn Júù ti ẹ̀mí lóní, ìwé Dániẹ̀lì ni ohun tí n jẹ́rì fún Ìfihàn Jesu Kristi, àti pé nínú ìfihàn náà tí a tú sílẹ̀ diẹ̀ kí àkókò idánwò tó parí ni a ti rí iyè àinípẹ̀kun.

Ìwé Dániẹ̀lì gbé àwọn òtítọ̀ àsòtẹ̀lẹ̀ kalẹ̀ tí a mú wá sí ipé ní inú Ìwé Ìsípáyá. A kọ̀ ọ̀ lórí igbésè méta tí ọ̀rọ̀ Héberù fún “òtítọ̀” dúró fún, nítorí náà ìwé náà fúnra rẹ̀ dúró gégé bí àdánwò fún iran náà nígbà tí a bá tú àwọn òtítọ̀ wònyí sílẹ̀ tí a sì fi wọn hàn. Jèsù fúnra Rẹ̀, gégé bí Alfa àti Omega, ni a tẹ̀nu mọ̀ taara nínú ọ̀rọ̀ àkókò gan-an àti orí àkókò Ìwé Ìsípáyá. Àwọn àpilẹ̀kọ̀ wònyí ti tún fí hàn pé orí kìn-ín-ní Ìwé Dániẹ̀lì ní ètò àsòtẹ̀lẹ̀ kan náà àti àwọn àbùdá kan náà gégé bí iránsẹ̀ àngẹ̀lì kìn-ín-ní ti Ìsípáyá orí kẹ̀rínlá.

Ihínrere àngẹ̀lì àkókò àti Dániẹ̀lì orí kìn-ín-ní, méjèjì n tọ̀ka sí ilàna àdánwò igbésè-méta tí ó jé ààmì idánimọ̀ Alfa àti Omega. Orí náà bèrẹ̀ pẹ̀lú Bábílónì gidi tí ó sẹ̀gun Júdá gidi, ìwé náà sì n darí lọ̀ sí ogun ikeyìn láàárín Bábílónì àti Júdá, gégé bí a ti sàpèrè rẹ̀ nínú esè mẹ̀fà ikeyìn ti Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá. Nínú àwọn esè wònyí, Bábílónì ti ẹ̀mí ni Júdá ti ẹ̀mí sẹ̀gun, gégé bí Máíkẹ̀lì ti dìde tí àkókò àánú fún èniyàn sì parí. Àwọn esè wònyí dúró fún ọ̀pin itàn àsòtẹ̀lẹ̀ ti ogun láàárín Bábílónì àti Júdá. Nínú àwọn esè wònyí ni a ti sàfihàn imúláradá ogbẹ̀ apaniyan náà.

Àwọn esè tí ó sàpẹ̀júwe imúláradá ogbẹ̀ ikú náà bèrẹ̀ pẹ̀lú esè ogóji nínú Dániẹ̀lì mọ̀kànlá, èyí tí ó bèrẹ̀ pẹ̀lú àwọn ọ̀rọ̀ pé, “Àti ní àkókò ọ̀pin.” “Àkókò ọ̀pin” nínú esè náà dúró fún ọ̀dún 1798, nígbà tí a fi ogbẹ̀ ikú náà bá ijọ̀ Pápá. Nígba náà ni àwọn esè náà n sọ̀ itàn bí a sẹ̀ mú ogbẹ̀ ikú náà lárada, bí ijọ̀ Pápá ti sẹ̀gun, ní àkókò, ọ̀tá rẹ̀, ọ̀ba guúsù (Soviet Union), ní èkejì, alábaápín rẹ̀, ilẹ̀ ológo

(Orilẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà), àti ní èkẹta, ẹni tí ó jẹ olùfaragba rẹ, Ejibiti (Àjọ Àwọn Orilẹ̀-Èdè). Nínú esẹ̀ ogójì-òkè-rín, ijo Pápá (oba àríwá), dé sí òpin rẹ, láìsì ẹni kankan láti ràn án lówó. Itàn imúláradá ogbẹ̀ ikú ijo Pápá nínú àwọn esẹ̀ nàà bèrẹ̀ pẹ̀lú iṣubú ijo Pápá ní ọdún 1798, ó sì parí pẹ̀lú idide ikeyin àti iṣubú ikeyin ijo Pápá. Àwọn esẹ̀ tó wà láàárín iṣíṣí ọ̀nà ọ̀rọ̀ nàà àti ipèkun ọ̀nà ọ̀rọ̀ nàà ní fi iṣòtẹ̀ tí ó wà ní àárín hàn.

Ọ̀rọ̀ Héberù fún “òtítító” ni a dá silẹ̀ nípasẹ̀ iṣòkan lẹ̀tá àkókó, lẹ̀tá kẹ̀tálá, àti lẹ̀tá ikeyin nínú àlífábẹ̀ceti Héberù. Mètálá jẹ̀ nọmbà tí ó n sàpẹ̀rẹ̀ iṣòtẹ̀, àti itàn láàárín àkókó àti ikeyin. Nínú apá ikeyin ti àṣòtẹ̀lẹ̀ nínú iwé Dániẹ̀lì, ogun kan nàà tí a sàfihàn nínú àwọn esẹ̀ àkókó pátápátá ti iwé nàà ni a tún sàfihàn. Àwọn esẹ̀ wònyí ni wọn sàkiyèsí orí kìn-in-ní, níbi tí a ti rí ilànà idánwò ọ̀lọ̀wọ̀n-mẹ̀ta tí í ẹ̀ ọ̀títító. Nígba nàà sì ni nínú apá ikeyin a tún rí àwọn igbésẹ̀ mẹ̀ta kan nàà, bí ó ti bèrẹ̀ pẹ̀lú iṣubú àkókó ti ipò pòòpù, tí ó sì parí pẹ̀lú iṣubú ikeyin ti ipò pòòpù, tí a sì fi iṣòtẹ̀ àwọn ojọ̀ ikeyin sínú àárín rẹ̀.

Nínú àwọn esẹ̀ mẹ́fà ikeyin wònyen ti orí kẹ̀tálá Danieli, eḗrìí kejì wà sí ọ̀títító nàà, nítorí agbára ilẹ̀-àyé àkókó tí ijo-oba pòòpù nílò láti bì ṣubú (oba guúsù) jẹ̀ àmi agbára dragoni, gégé bí ti ikeyin nínú àwọn agbára ilẹ̀-àyé mẹ̀ta nàà (Íjibítì) pẹ̀lú. Iṣẹgun ní igbésẹ̀ mẹ̀ta tí ó ẹ̀ pàtàkì kí ogbẹ̀ ikú nàà lè wò sà̀n, bèrẹ̀ pẹ̀lú oba guúsù tí ó jẹ̀ àmi agbára dragoni ti àìgbàgbọ̀ nínú Ọ̀lọ̀run, àti ikeyin nínú àwọn agbára mẹ̀ta nàà, tí Íjibítì sojú fún, ni àmi Bibẹ̀lì pàtàkì jùlọ̀ fún àìgbàgbọ̀ nínú Ọ̀lọ̀run tí ó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú dragoni. Ní ti gidi, ọ̀rọ̀ tí a túmọ̀ sí “guúsù” nínú esẹ̀ ogójì ti àyokà nàà ni “negeb,” èyí tí a máa n túmọ̀ nígbà miiran sí Íjibítì. Àwọn idènà mẹ̀ta nàà ní àmi idánimọ̀ ọ̀títító, nítorí idènà àkókó ni idènà ikeyin. Agbára tí ó wà ní àárín ni ilẹ̀ ológo (Orilẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà). Orilẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà ni ibi tí iṣòtẹ̀ òfin Ojọ̀ Àikú ti wáyé, àti àmi Orilẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà nígbà tí ó bèrẹ̀ ni àwọn ilú olómìnira mètálá.

Àmi Alpha àti Omega kún inú iwé Dániẹ̀lì káàkiri, ó sì n pèsè ẹ̀rí nàà pé, nígbà tí a bá mú un papọ̀ pẹ̀lú iwé Ifihàn, ó fi ijinlẹ̀ Ọ̀lọ̀run ti Jésù Kristi múlẹ̀. Ní ibámu pẹ̀lú Dániẹ̀lì orí kejilá, àti ilànà idánwò ipele mẹ̀ta tí n sẹ̀lẹ̀ nínú iran nàà nígbà tí a tú iwé nàà silẹ̀; láti kọ̀ ifihàn itòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ iwé Dániẹ̀lì, ni láti wà lára àwọn tí a dá mọ̀ gégé bí àwọn ẹni búburú. Ní ibámu pẹ̀lú Ifihàn orí kẹrinlá, láti kọ̀ ifihàn itòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ iwé Dániẹ̀lì, ni láti wà lára àwọn tí a dá mọ̀ gégé bí àwọn tí n bọ̀ ẹranko nàà àti ère rẹ̀.

Iwé Ifihàn sọ̀ ní kedere pé diẹ̀ kí àkókò àánú tó parí, a sí Ifihàn Jesu Kristi silẹ̀; àti pé Ifihàn Jesu Kristi nàà ní nínú rẹ̀ iṣipayá ètò igbékálẹ̀ iwé Dániẹ̀lì.

“Àwọn ẹniyàn fi àwọn ojúṣe iṣàkóso orilẹ̀-èdè àti pẹ̀lú àwọn àṣírí àwọn ijoba tí ó ní agbára lóri gbogbo ayé bọ̀lá fún Dániẹ̀lì, Ọ̀lọ̀run sì bọ̀lá fún un gégé bí aṣojú Rẹ̀, a sì fi ọ̀pọ̀ iṣipayá àwọn àṣírí àwọn àkókò tí n bọ̀ fún un. Àwọn àṣòtẹ̀lẹ̀ iyanu rẹ̀, gégé bí ó ti kọ̀ wọn sínú orí 7 sí 12 nínú iwé tí n rú orúkọ̀ rẹ̀, kò ẹ̀e lóye ní kíkún àní fún wòlìi nàà fúnra rẹ̀; sùgbọ̀n kí iṣẹ̀ igbésí ayé rẹ̀ tó parí, a fi idánilójú aláyọ̀ yìi fún un pé “ní òpin àwọn ojọ̀”—ní àkókò iparí itàn ayé yìi—yóò tún jẹ̀ kí ó lè dúró ní ipò àti ibi tirẹ̀. A kò fi fún un láti lóye gbogbo ohun tí Ọ̀lọ̀run ti sọ̀páyá nípa ète àtòrunwá nàà. “Pa ọ̀rọ̀ nàà mọ̀, kí o sì di iwé nàà,” ni a pa á láṣe nípa àwọn ikòwé àṣòtẹ̀lẹ̀ rẹ̀; wọn yóò sì wà ní dídí “títí di àsikò òpin.” “Máa lọ̀ ní ọ̀nà rẹ̀, Dániẹ̀lì,” ni ángẹ̀lì nàà tún pa fún ojìṣe olóòótọ̀ Jèhófà nàà lẹ̀kan sí i; “nítorí a ti pa àwọn ọ̀rọ̀ nàà mọ̀, a sì ti di wọn títí di àsikò òpin.... Sùgbọ̀n iwọ̀, máa lọ̀ ní ọ̀nà rẹ̀ títí òpin yóò fi dé: nítorí iwọ̀ yóò

sinmi, iwọ yóò sì dúró ní ipò rẹ ní òpin àwọn ojọ.” Dániẹ̀lì 12:4, 9, 13.

“Bí a ti n sún mọ̀ òpin itàn ayé yí, àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ tí a kọ̀ sílẹ̀ nípasẹ̀ Dániẹ̀lì n bẹ̀èrè àkíyèsí pàtàkì wa, nítorí wọn ní ibásepọ̀ pẹ̀lú àkókò gan-an tí a n gbé yí. Pẹ̀lú wọn ni a gbodò so àwọn èkọ̀ inú iwé ikeyìn nínú Ìwé Mímọ̀ Májẹ̀mú Tuntun pọ̀. Sátáni ti mú ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ èniyàn gbà pé a kò lè lóye àwọn apá àsoṭẹ̀lẹ̀ inú àwọn ikòwé Dániẹ̀lì àti ti Jòhánù olùfihàn. Şùgbón ilé́rì náà ẹ̀ kedere pé ibùkún àkànşẹ̀ yóò bá ikẹ̀kọ̀ àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ wònyí lọ. ‘Àwọn ọ̀lọgbón yóò sì yé e’ (ẹ̀şẹ̀ 10), ni a sọ nípa àwọn iran Dániẹ̀lì tí a óò tú sílẹ̀ ní àwọn ojọ̀ ikeyìn; àti nípa ifihàn tí Kristi fí fún iranşẹ̀ Rẹ̀ Jòhánù fún itọ̀sónà àwọn èniyàn Ọ̀lọrun ní gbogbo ọ̀rúndún, ilé́rì náà ni pé, ‘Alábùkún ni ẹ̀ni tí n kà á, àti àwọn tí n gbọ̀ ọ̀rọ̀ àsoṭẹ̀lẹ̀ yí, tí wọn sì n pa àwọn ohun tí a kọ̀ sínú rẹ̀ mọ̀.’ Ifihàn 1:3.” Àwọn Wólù àti Àwọn Ọ̀ba, 547.

Ní fífí àsikò ojọ̀ iwájú sọ̀rọ̀ sí iran àti àkókò tirẹ̀, Sister White sọ̀ pé, “bí a ẹ̀ n sún mọ̀ òpin itàn ayé yí”, “àwọn ọ̀lọgbón yóò lóye,” pé “àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ tí a kọ̀ sílẹ̀ láti ọ̀wọ̀ Danieli n bẹ̀èrè àkíyèsí wa pàtàkì, nítorí wọn ní ibásepọ̀ pẹ̀lú gan-an àkókò tí a wà láàyè nínú rẹ̀.” “Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ifihàn àwọn àşírì àwọn igbà tí n bọ̀. Àwọn àsoṭẹ̀lẹ̀ àgbàyanu rẹ̀, gégé bí a ti kọ̀ wọn sílẹ̀ láti ọ̀wọ̀ rẹ̀ nínú orí keje tí tí dé kejilá ti iwé tí n rúkọ̀ rẹ̀,” ni “a óò tú sílẹ̀ ní àwọn ojọ̀ ikeyìn.”

Nígbà tí a bá tú ididi iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀, ó máa n mú ilàna iwènùmọ̀ alágbèéká mẹ̀ta wá, èyí tí n dán iran tí n gbé ayé nígbà tí Kinìún ẹ̀yà Júdá fí iwé Dániẹ̀lì fún àwọn èniyàn Rẹ̀ wò. Nínú Ifihàn orí kẹ̀wáá, Sister White sọ̀ fún wa pé àngẹ̀lì tí ó sọ̀kalẹ̀ jẹ̀ “ẹ̀ni tí kò kéré ju Jẹ̀sù Kristi lọ.” Nínú Ifihàn orí kẹ̀wáá, àngẹ̀lì náà ní iwé kékeré kan tí a ti şí sílẹ̀ ní ọ̀wọ̀ Rẹ̀, èyí tí a pàşẹ̀ fún Jòhánù láti mú kí ó sì jẹ̀ é. Kinìún ẹ̀yà Júdá, ẹ̀ni tí kò kéré ju Jẹ̀sù Kristi lọ, ni ó tú ididi iwé náà sílẹ̀, nítorí náà iwé tí a pàşẹ̀ fún Jòhánù láti jẹ̀ ni iwé kékeré Dániẹ̀lì.

“Kinìún Ẹ̀yà Júdá ni ó şí ididi iwé náà, ó sì fí ifihàn ohun tí yóò wà ní àwọn ojọ̀ ikeyìn wònyí fún Jòhánù.

“Dániẹ̀lì dúró ní ipò tirẹ̀ láti ru ẹ̀rì rẹ̀, èyí tí a fí èdidi di tí tí di àkókò òpin, nígbà tí a óo kéde iranşẹ̀ àngẹ̀lì kin-in-ní sí ayé wa. Àwọn nńkan wònyí ẹ̀ pàtàkì lónà tí kò lópin ní àwọn ojọ̀ ikeyìn wònyí; şùgbón bí ‘a óo sọ̀ ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ di mímọ̀, a óo sì sọ̀ wọn di funfun, a óo sì dán wọn wò,’ ‘àwọn ẹ̀ni búburú yóo máa ẹ̀ búburú: kò sí ẹ̀ni kankan nínú àwọn ẹ̀ni búburú tí yóo lóye.’ Bí èyí ti jẹ̀ ọ̀títọ̀ tó! Ẹ̀şẹ̀ ni irékojá ọ̀fín Ọ̀lọrun; àwọn tí kì yóò gba imọ̀lẹ̀ nípa ọ̀fín Ọ̀lọrun kò ní lóye ikéde àwọn iranşẹ̀ àngẹ̀lì kin-in-ní, keji, àti kẹ̀ta. Ìwé Dániẹ̀lì ni a tú sílẹ̀ nínú ifihàn fún Jòhánù, ó sì mú wa lọ síwájú dé àwọn işẹ̀lẹ̀ ikeyìn nínú itàn ayé yí.

“Şẹ̀ àwọn arákúnrin wa yóò rántí pé àwa n gbé láárín àwọn ewu ojọ̀ ikeyìn bí? Ẹ̀ ka Ifihàn ní ibásepọ̀ pẹ̀lú Dániẹ̀lì. Ẹ̀ kọ̀ àwọn nńkan wònyí.” Testimonies to Ministers, 115.

Láti kọ̀ ifihàn itòlẹ̀şẹ̀şẹ̀ iwé Dániẹ̀lì sílẹ̀, èyí tí a n tú èdidi rẹ̀ nísinsinyí, ni láti wà láàárín àwọn tí a dá mọ̀ gégé bí àwọn ẹ̀ni búburú. Àwọn orí mẹ̀fà àkókò tí Dániẹ̀lì fí itòlẹ̀şẹ̀şẹ̀ àsoṭẹ̀lẹ̀ múlẹ̀, èyí tí ó şàpẹ̀rẹ̀ itàn àsoṭẹ̀lẹ̀ ti Adventism, ẹ̀ranko ilẹ̀-ayé, àádọ̀rin ọ̀dún àpẹ̀rẹ̀ ti Isaiah orí ketàlélógún, iwo méjì ti Protestantism àti Republicanism, itàn àsoṭẹ̀lẹ̀ tí àwọn iranşẹ̀ àngẹ̀lì àkókò àti keji, àti itàn àwọn iranşẹ̀ àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta. Àwọn orí mẹ̀fà ikeyìn tí Dániẹ̀lì n tọ̀ka sí àwọn iranşẹ̀ àsoṭẹ̀lẹ̀ tí a tú èdidi wọn ní ibèrẹ̀ àti ní òpin gbogbo àwọn itàn wònyí tí a ti mẹnuba tẹ̀lẹ̀.

Orí kìíní nínú Dánièlì ní ìtàn ìrìnàjò àngẹ̀lì àkókó, ní ìbèrè ìtàn ẹ̀ranko ilẹ̀ ayé. Orí kìíní tí tí dé orí kẹ̀ta ní ìtàn ìrìnàjò àngẹ̀lì kẹ̀ta, ní iparí ìtàn ẹ̀ranko ilẹ̀ ayé. Orí kẹ̀rin ní a gbọ̀dò so mọ̀ orí kìíní gẹ̀gẹ̀ bí ìbèrè, àti orí karùn-ún àti kẹ̀fà, ní a gbọ̀dò so mọ̀ orí kìíní tí tí dé kẹ̀ta, gẹ̀gẹ̀ bí iparí. Ìlọ́sìwájú ìmò tí a ọ̀jù rẹ̀ nínú orí keje, kejo àti kẹ̀sàn-án ní a gbọ̀dò so mọ̀ orí kìíní gẹ̀gẹ̀ bí ìtàn ìbèrè. Ìlọ́sìwájú ìmò tí a ọ̀jù rẹ̀ nínú orí kẹ̀wàá, kọ̀kànlá àti kejilá ní a gbọ̀dò so mọ̀ orí kìíní tí tí dé kẹ̀ta gẹ̀gẹ̀ bí ìtàn iparí.

Léyìn ilà, lórí ilà, ilò yíí n dá ìtàn ìbèrè ẹ̀ranko ilẹ̀ mọ̀ gẹ̀gẹ̀ bí orí kìn-ín-ní, kẹ̀rin, keje, kejo àti kẹ̀sàn-án. Ìlò náà pẹ̀lú n dá ìtàn iparí ẹ̀ranko ilẹ̀ mọ̀ gẹ̀gẹ̀ bí orí kìn-ín-ní tí tí dé kẹ̀ta, orí karùn-ún, kẹ̀fà àti kẹ̀wàá tí tí dé kejilá. Nípa bẹ̀, a gbé ìwé Dánièlì kalẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí ìbèrè àti iparí ẹ̀ranko ilẹ̀ náà.

Nígbà náà ní a lè dá ìbèrè ẹ̀ranko ilẹ̀ mọ̀ gẹ̀gẹ̀ bí Danieli orí kìíní, nítorí pé orí kẹ̀rin yòò bò lórí orí kìíní (ilà lórí ilà). Àwọn orí keje, kejo, àti kẹ̀sàn-án náà pẹ̀lú ní yòò bò lórí orí kìíní. Nítorí náà, ìbèrè ìtàn ẹ̀ranko ilẹ̀ ní a ọ̀fihàn ní Danieli orí kìíní.

Bẹ̀ náà pẹ̀lú ní tí iparí ẹ̀ranko ayé. Iparí ìtàn ẹ̀ranko ayé ní a ọ̀fihàn nínú orí kìn-ín-ní tí tí dé orí kẹ̀ta, àti pé àwọn orí karùn-ún, kẹ̀fà, kẹ̀wàá, kọ̀kànlá, àti kejilá yòò borí lórí àwọn orí mẹ̀ta àkókó (ilà lórí ilà); nítorí náà, iparí ìtàn ẹ̀ranko ayé ní a ọ̀fihàn nínú àwọn orí mẹ̀ta àkókó tí Dánièlì.

Orí kìn-ín-ní dúró fún ìbèrè, léyìn náà orí kìn-ín-ní tí tí dé kẹ̀ta dúró fún òpin; ìṣètò kìn-ín-ní àti léyìn náà mẹ̀ta náà sì fì hàn pé ìṣètò àṣotẹ̀lẹ̀ inú ìwé Dánièlì jẹ̀ ikan náà pẹ̀lú ìṣètò àṣotẹ̀lẹ̀ tí àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta tí Ìfihàn orí kẹ̀rinlá. Níbẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí ó tí rí nínú Dánièlì, àngẹ̀lì àkókó dúró fún ìtàn kan tí ó yàtò, sùgbón ó tún jẹ̀ idá mẹ̀ta kan nínú ìtàn àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta náà. Ní àkókò kan náà, bí ìmò yíí ẹ̀ ní fì ipapọ̀ mẹ̀ta àti ọ̀kan hàn, tí ó sì n tẹ̀nu mọ̀ ọ̀n, bẹ̀ náà ní ó jẹ̀ ìṣètò ọ̀rọ̀ Héberù náà, “òtító,” èyí tí kí í ẹ̀ Kristi nikan, àti agbára ìṣẹ̀dá Ọ̀lọ̀run nikan, sùgbón tí ó tún jẹ̀ ilàna idánwò àti ìwènùmọ̀ ní igbésẹ̀ mẹ̀ta, èyí tí a ọ̀jù rẹ̀ nínú Dánièlì orí kìn-ín-ní, àti lẹ̀kansi nínú Dánièlì orí kìn-ín-ní tí tí dé kẹ̀ta.

Jesu, ẹ̀ni tí í ẹ̀ òtító, tún jẹ̀ Àkókó àti Ìkẹ̀yìn pẹ̀lú, àti ní tí ònà náà, ìtàn ìṣísẹ̀ àngẹ̀lì kìíní ní a tún so di mímúṣẹ̀ déédéé nínú ìtàn àwọn àngẹ̀lì mẹ̀ta, nítorí náà, ó jẹ̀ ohun tí a lè gbà gẹ̀gẹ̀ bí tí àṣotẹ̀lẹ̀ láti gbe orí mẹ̀ta àkókó tí Dánièlì lè orí Dánièlì orí kìíní, nítorí ìbèrè maa n ọ̀fihàn òpin nígbà gbogbo. Nígbà náà, ìwé Dánièlì di “ìwé kékeré” tí ó wà ní ọ̀wọ̀ àngẹ̀lì náà, nítorí “ìwé kékeré” Dánièlì lè jẹ̀ ọ̀jù rẹ̀ ní kíkún nínú Dánièlì orí kìíní.

A ó maa bá ikẹ̀kọ̀ wa nípa ìwé Dánièlì lọ̀ nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó tẹ̀lẹ̀ e.

“Nínú àwọn tí àwọn olóyè tí wón n pèsè láti mú ipèsè àṣẹ̀ ọ̀ba ẹ̀ wá ní wá ní Dánièlì àti àwọn ọ̀rẹ̀ rẹ̀ wà. Nígbà tí a so fún wón pé gẹ̀gẹ̀ bí àṣẹ̀ náà, àwọn náà pẹ̀lú gbọ̀dò kú, ‘pẹ̀lú ìmòrán àti ọ̀gbón’ ní Dánièlì bẹ̀èrè lówọ̀ Áríókí, olórí ẹ̀ṣọ̀ ọ̀ba pé, ‘Èéṣe tí àṣẹ̀ náà fì yára tó bẹ̀ láti ọ̀dò ọ̀ba?’ Áríókí so ìtàn idààmú ọ̀ba fún un nípa àlá àgbàyanu rẹ̀, àti nípa bí kò ẹ̀ rí ìrànlowọ̀ gbà lówọ̀ àwọn ẹ̀ni tí ó tí fì igbékẹ̀lẹ̀ rẹ̀ tí ó kún jù lọ̀ lè tẹ̀lẹ̀ rí. Nígbà tí Dánièlì gbọ̀ èyí, ó fì èmí ara rẹ̀ sínú ewu, ó sì wọ̀ iwájú ọ̀ba lọ̀, ó bẹ̀ pé kí a fì àkókò sí i lówọ̀, kí ó lè bẹ̀ Ọ̀lọ̀run rẹ̀ pé kí Ó fì àlá náà àti ìtumọ̀ rẹ̀ hàn án.”

“Sì ìbèèrè yíí ní ọ̀ba náà fara mọ̀. ‘Nígbà náà ní Dánièlì lọ̀ sí ilé rẹ̀, ó sì jẹ̀ kí Hananáyà, Míṣáèlì, àti Asaría, àwọn alábaákégbẹ̀ rẹ̀, mọ̀ ọ̀ràn náà.’ Pẹ̀lú wón papọ̀ ní wón wá ọ̀gbón lódo Orisun

ìmọ̀lẹ̀ àti ìmọ̀. Ìgbàgbọ̀ wọ̀n lágbára nítorí ìmọ̀yẹ pé Ọ̀lọ̀run tí gbé wọ̀n sí ibi tí wọ̀n wà, pé یشه̀ Rẹ̀ ní wọ̀n n ẹ̀, àti pé wọ̀n n bá àwọ̀n ibéèrè ojúse mu. Ní àwọ̀n àkókò idààmú àti ewu, wọ̀n tí máa n yíjú sí Ọ̀dò Rẹ̀ nígbà gbogbo fún itọ̀sọ̀nà àti ààbò, Ó sì tí fí ara Rẹ̀ hàn gégé bí irànlọ̀wọ̀ tí ó wà níbẹ̀ nígbà gbogbo. Ní báyii, pẹ̀lú irònúpìwàdà ọ̀kàn, wọ̀n tún fí ara wọ̀n jùwọ̀ lódò Onídàájọ̀ gbogbo ayé, wọ̀n n bẹ̀ Ẹ̀ pé kí Ó fún wọ̀n ní ìgbàlà ní àkókò àìní àkànse yí. Wọ̀n kò sì bẹ̀ lásán. Ọ̀lọ̀run tí wọ̀n tí bu ọ̀lá fún, Ọ̀un náà sì bu ọ̀lá fún wọ̀n. Èmí Olúwa bà lé wọ̀n, a sì fí àlá ọ̀ba náà àti ìtumò rẹ̀ hàn Dániẹ̀li, ‘ní iran ọ̀ru.’”

“Işé àkókó tí Dániẹ̀li ẹ̀ ni láti dúpẹ̀ lówọ̀ Ọ̀lọ̀run fún یشه̀payá tí a fí fún un. Ó ké pé, ‘Kí orúkọ Ọ̀lọ̀run jẹ̀ ibùkún láéláé àti láé; nítorí ọ̀gbọ̀n àti agbára jẹ̀ tí Rẹ̀: Ọ̀un ni ó n yí àkókò àti àsikò padà: Ó n mú àwọ̀n ọ̀ba kúrò, ó sì n gbé àwọ̀n ọ̀ba dide: Ó n fí ọ̀gbọ̀n fún àwọ̀n ọ̀lọ̀gbọ̀n, àti ìmọ̀ fún àwọ̀n tí wọ̀n ní òye: Ó n sí àwọ̀n ohun jìjìn àti aṣírí payá: Ó mọ̀ ohun tí ó wà nínú òkùnkùn, ìmọ̀lẹ̀ sì n bá a gbé. Èmi dúpẹ̀ lówọ̀ Rẹ̀, mo sì yin Ọ̀, Ìwọ̀ Ọ̀lọ̀run àwọ̀n baba mi, ẹ̀ni tí ó tí fún mi ní ọ̀gbọ̀n àti agbára, tí ó sì tí sọ̀ fún mi nísinsin yí ohun tí a fẹ̀ lówọ̀ Rẹ̀: nítorí Ìwọ̀ tí sọ̀ ọ̀ràn ọ̀ba di mímọ̀ fún wa báyii.’” Prophets and Kings, 493, 494.